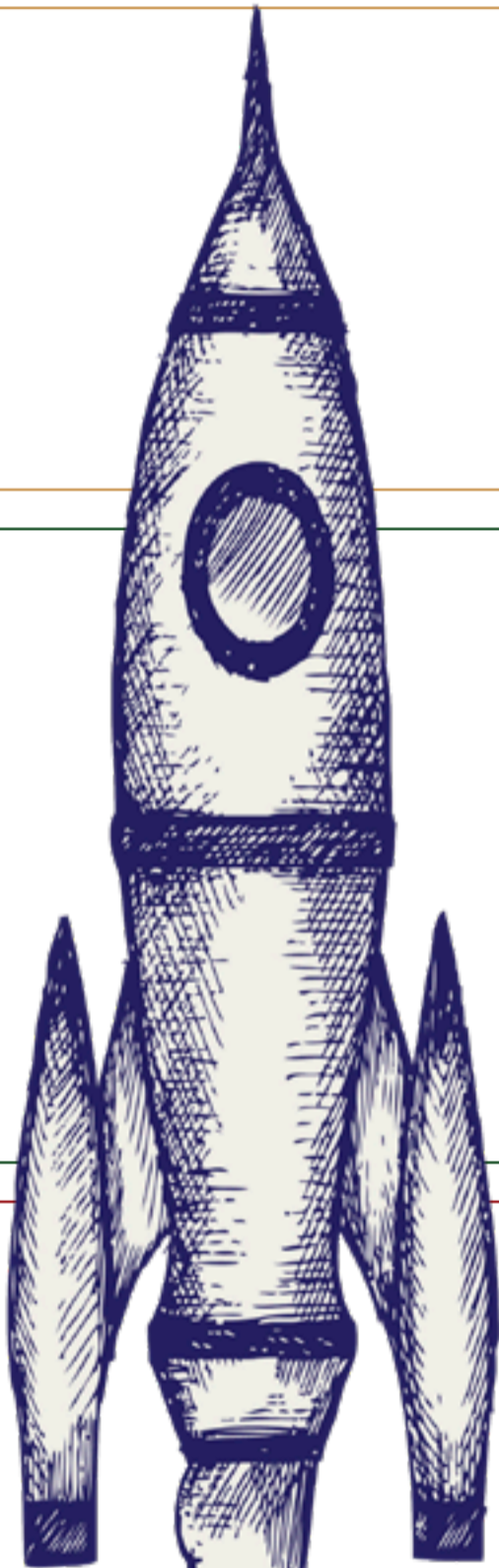

Op reis naar een integrale aanpak voor 'Toetsing als kans om te leren'

Een professionaliserings-, realisatie- en implementatietraject voor docenten én management van vo-scholen

Organisatie-kracht

3

Realiseren en implementeren van een integrale aanpak voor 'Toetsing als kans om te leren'

Maatwerk

Onderwijs.pro

Denk- en doe-kracht

2

Ontwikkelen van toetstechnische kennis en inzichten voor formatieve didactiek en summatief beoordelen

8 dagdelen

Onderwijs.pro

Dominique Sluijsmans

Bureau voor Toetsen & beoordelen

Stuwkracht

1

Krachtige motiverende inspiratie-sessie voor de start van 'Toetsing als kans om te leren'

1 dagdeel

Dominique Sluijsmans

1. Stuwkracht

Door Dominique Sluismans

1 dagdeel

Inspiratiesessie van één dagdeel 'Toetsing als kans om te leren: naar een integrale aanpak'

De deelnemers schieten weg met een inspiratiesessie van één dagdeel van drie uur, verzorgd door Dominique Sluismans.

Scholen hebben de belangrijke opdracht onderwijs te verzorgen die leerlingen laten leren, groeien en hen ondersteunen in het toewerken naar een vervolgstap in hun (school)loopbaan. Binnen deze kerntaak is toetsing - het zorgvuldig nemen van beslissingen over leerlingen - een belangrijk aspect. De laatste jaren hebben scholen vooral behoefte aan handvatten hoe zij de formatieve functie van toetsing zo goed mogelijk kunnen vormgeven en zoeken daarin nog naar een heldere en bruikbare gemeenschappelijke taal.

In deze inspiratiesessie neemt Dominique Sluismans u mee in het beantwoorden van vragen als: Hoe komen we tot een wijze van toetsing die niet alleen leerlingen motiveert te willen blijven leren, maar ook leidt tot een diploma van waarde? Wat vraagt dat van ons als team en hoe sluit het aan bij onze didactiek? In deze sessie wordt een aantal handvatten geboden die antwoord geven op deze vragen.

Het komen tot een duurzame wijze van toetsing, waarin de verschillende functies van toetsing in balans zijn, vraagt een integrale aanpak. Dit betekent dat we eerst op zoek gaan naar de visie op leren (Waarom leren onze leerlingen?) en vanuit deze vraag zullen onderzoeken wat dat zal betekenen voor het ontwerp van het curriculum en de toetsing en het concrete handelen van docenten en leerlingen in de dagelijkse praktijk.

Welk woordenboek gaan we gebruiken als we het hebben over leren en toetsen?

Wat is er nodig om de visie op toetsing en daaruit voortvloeiende toetsbeleid om te zetten in de juiste werkprocessen, roldefinities en gedrag? Hoe zorgen we dat datgene wat we doen nog past bij de kernwaarden van onszelf en onze school?

Welke kennis en vaardigheden moeten wij nog verder gaan ontwikkelen om onze visie op toetsing te realiseren en welke ondersteuning vraagt dat?

Hoe kan effectieve didactiek (uit Wijze lessen (2019)) helpen de kwaliteit van toetsing te versterken?

En omgekeerd. Hoe kunnen we komen tot sterk onderwijskundig leiderschap dat nodig is om te komen tot inhoudelijke samenhang, het afstemmen van werkprocessen en het professionaliseren en ondersteunen van docenten?

En tot slot: Hoe kunnen we onze eigen succescriteria bepalen zodat we steeds weten of we op de goede weg zijn?

Door de aandacht te richten op een integrale aanpak, wordt de kans op duurzame onderwijskwaliteit versterkt.

Vraagstukken die aan bod komen zijn:

2. Denk- en doe-kracht

Door Dominique Sluismans, Harry Molkenboer en Winifred Paulis

8 dagdelen

Ontwikkelen van toetstechnische kennis en inzichten voor formatieve didactiek en summatief beoordelen

Na met veel kracht en enthousiasme door Dominique gelanceerd te zijn, wordt gewerkt aan toetstechnische en formatief didactische kennis en kunde. In een vlucht van acht dagdelen krijgen de deelnemers alle benodigde kennis en inzichten aangereikt en gaan ze zelf en met elkaar aan de slag.

Dat toetsing uitsluitend summatief gericht is, dus gericht is op het 'aan de maat' of 'niet aan de maat' zijn van een geleverde prestatie, is inmiddels 'old school'. Naast de summatieve functie van de toetsing wordt toetsing steeds meer gezien als een kans om te leren. Summatieve toetsen met alleen een cijfer als resultaat zijn hooguit vanuit negativiteit voor de leerling een stimulans om tot een voldoende te komen; echte feedback geven cijfers niet. Met een 6 weet een leerling dat zijn prestatie geen 5 of een 7 was. Maar zet die 6 de leerling aan tot studeren? Wellicht bij enkele gemotiveerde leerlingen. Maar willen we eigenlijk niet dat alle leerlingen intrinsiek gemotiveerd zijn om zich te ontwikkelen? Juist hier gaat dit professionaliseringstraject voor docenten én het management van vo-scholen over.

Bij intrinsieke motivatie gaat het om het hebben van de juiste competenties (zich capabel voelen), autonomie (eigenheid; zelf kunnen, willen en mogen acteren) en verbondenheid (in samenwerking met anderen). Binnen het onderwijs gaat het om het leren en de ontwikkeling van leerlingen. School en docenten moeten een klimaat scheppen waarin leerlingen intrinsiek gemotiveerd kunnen geraken. Toetsing vanuit een ontwikkelingsgericht perspectief kan hierin voorzien.

Het klinkt paradoxaal, maar om tot betere leerprestaties te komen en het leren van leerlingen centraal te stellen door meer te focussen op ontwikkelingsgericht handelen, zijn juist brede toetstechnische kennis en inzichten nodig. Het is juist het ontwikkelingsgericht handelen van de docent dat daarvoor zorgt en de docent nieuwe didactische uitdagingen biedt. Het gaat veel minder om de fysieke toetsen als product, maar om het beoordelen en stimuleren van leerlingen in hun ontwikkeling.

Hoe het bovenstaande gaat werken, ervaren de deelnemers aan het professionaliseringstraject tijdens de vlucht, waarin ze in acht dagdelen van drie uur worden geïnspireerd en met elkaar aan de slag gaan. De vlucht zal ook gericht zijn op de intrinsieke motivatie met dus veel aandacht voor de ontwikkeling van meesterschap, eigenheid en verbondenheid.

De vlucht eindigt in het laatste dagdeel met het gezamenlijk vaststellen van ambities en hoe die gerealiseerd en geïmplementeerd kunnen worden.

2. Denk- en doe-kracht

Door Dominique Sluismans, Harry Molkenboer en Winifred Paulis

8 dagdelen

Programma van acht dagdelen met denk- en doe-activiteiten

1. Leerdoelen en succescriteria (Harry Molkenboer)

Denken

De kracht van alignment voor leerling en docent
Transparantie met leerdoelen, een taxonomie (Bloom, Kwakernaak, Obit, RTTI) en een toetsmatrijs
Succescriteria voor het beoordelen van het leren

Doen

Ontwikkelen van leerdoelen, een toetsmatrijs en succescriteria voor het eigen vak van de deelnemer

2. Toetsen in het leerproces (DS)

Denken

Onderwijs, leren en toetsen
Curriculum en toetsprogramma, PTO en PTA (horizontaal; binnen een vak) en verticaal (toetsprogramma)
Vormen van toetsing
Werken met datapunten, low- en high-stakemomenten

Doen

Ontwikkelen van een programma voor onderwijs, leren en toetsen voor het eigen vak van de deelnemer

3. Formatieve didactiek (DS)

Denken

Vijf kernstrategieën formatieve didactiek
Feed-up, feedback en feed-forward
Naar een professionele cultuur en een feedbackcultuur
Didactische rol van de docent
Motivatie en eigenaarschap van leerlingen

Doen

Ontwikkelingsgericht handelen in de eigen klas.

4. Belangrijke toetsvormen (HM)

Denken

Formatieve werk- en beoordelingsvormen
Richtlijnen voor toetsen met gesloten vragen
Richtlijnen voor toetsen met open vragen
Richtlijnen voor de toets als geheel

Doen

Ontwikkelen van enkele kwalitatieve gesloten of open vragen met behulp van een Toolkit

5. Belangrijke toetsvormen (HM)

Denken

Richtlijnen voor toetsen met opdrachten en gebruiken van rubrics
De single-point-rubric voor ontwikkelingsgericht handelen
Objectief beoordelen en beoordelaarsvalkuilen
Toets- en itemanalyse

Doen

Ontwikkelen van een single-point-rubric voor een onderwerp uit het eigen vak van de deelnemer

6. Toetskwaliteit (DS/WP)

Denken

Kwaliteitspiramide eigentijds toetsen
Toetsbekwaamheid
Toetsbeleid
Toetsprogramma (verticaal over alle vakken heen binnen een leerjaar)
Programmatisch toetsen

Doen

Ontwikkelen van voorstellen voor een toetsbeleid en hoe te komen tot een verticaal toetsprogramma

7. 'De Toetsing Getoetst' (DS/WP)

Denken en doen

Dagdeel 7 staat geheel in het teken van het toepassen van de methodiek 'De Toetsing Getoetst'.

Alle deelnemers gaan gezamenlijk aan de slag om vast te stellen in welke fase van toetsontwikkeling 'de school' zich bevindt: in de activiteiten-, proces-, systeem- of keten-georiënteerde fase? Het resultaat is dat duidelijk wordt wat de huidige stand van zaken is (positie) en waar de deelnemers naar toe willen (ambitie).

8. Realiseren van de ambities; hoe (WP)

Denken

Visie als Archimedespunt
Stimuleren van co-creatie in het team
Creatieve ontwerpmodellen zoals co-design en design thinking
Iteratief denken en werken
De balans tussen sturing en autonomie (de grenzen van het speelveld)

Doen

Vaststellen wat het laaghangende fruit is waarmee de eerste ambities kunnen worden gerealiseerd en hoe

3. Organisatiekracht

Door Winifred Paulis

Naar behoefte

Realiseren en implementeren van een integrale aanpak voor 'Toetsing als kans om te leren'

Tot slot van de vlucht dient nog geland te worden. Dit betekent dat de toetsing om te leren moet worden gerealiseerd en worden geïmplementeerd in de lessen en in de organisatie van de school.

Als het goed is zijn docenten en het management intrinsiek gemotiveerd geraakt om toetsing als een kans te zien om het leren inhoud te geven. Maar wat betekent dit voor de uitvoering in de praktijk van de school? Om een duurzame implementatie te realiseren kan het geleerde nu ingekaderd worden in een duidelijk samenhangende didactische- en toetsvisie, een heldere (toets)organisatie en een professionele samenwerkingscultuur. In deze derde (optionele) fase gaan we dit samen met uw school realiseren.

We kijken of uw visie en de daarvan afgeleide instrumenten en kaders voldoende eenduidig zijn om mee te werken want zonder richting gaat iedereen zijns of haars weegs, of iedereen de visie voldoende heeft geïnternaliseerd, waar mogelijkheden liggen om voor elke docent helder te krijgen wie welke rol speelt bij de toetsing, wat er van hem of haar precies verwacht wordt, waar de docenten beter op elkaar kunnen inspelen, waar collega's met elkaar meekijken of waar ze elkaar kunnen (of moeten?) aanspreken op geleverde kwaliteit. We kijken waar docenten met elkaar kunnen afstemmen zodat het didactische geheel voor de leerlingen een logische en samenhangende eenheid wordt. We willen namelijk naar een samenwerkingscultuur waarin docenten zich didactisch en toetstechnisch positief met elkaar blijven bemoeien. Dat is dus het tegenovergestelde van 'leven en laten leven'.

Maar ook de leiders kunnen in positie worden gebracht. Zij sturen op didactische- en toetstechnische kwaliteit en faciliteren deze kwaliteit met beleid, geld, organisatie en deskundigheidsbevordering. Zij kunnen stimuleren dat docenten ontwikkelingsgericht handelen integreren binnen hun didactische bekwaamheden. Zij proberen hen steeds competent, autonoom en geïnspireerder te laten opereren. Zij geven daartoe richting, binden en boeien. Zij stimuleren dat elke medewerker op de juiste manier wordt ingezet en weten wat hun bijdrage is aan de realisatie van het geheel. Dit alles betekent dat het leiderschap minder managerial en meer inhoudelijk en onderwijskundig ingevuld kan worden.

Welnu, we weten met zijn allen wel hoe het moet. Maar hoe pak je dat concreet aan? In deze derde (optionele) fase gaan we hiermee samen aan de slag. Het traject is een maatwerk-advies/ontwikkeltraject.

Stuwkracht, denk-/doe-kracht en organisatiekracht

Wie verzorgen de vlucht?

Dominique Sluismans

Dominique Sluismans

Dominique Sluismans is gepromoveerd onderwijskundige en onderwijsonderzoeker. In haar werk staat de vraag hoe toetsing een kans voor leren kan zijn, centraal. Thema's waar zij zich mee bezighoudt, en raken aan deze vraag, zijn het ontwerpen van een samenhangend curriculum, teamleren, ontwikkelingsgericht handelen, feedbackcultuur en onderwijskundig leiderschap. Haar missie is een bijdrage te leveren aan een onderwijs- en toetspraktijk waarbinnen leerlingen en studenten op basis van hoge verwachtingen kunnen werken aan hun ontwikkeling. Meer informatie over haar werk is te vinden op www.sluismans.net.

Harry Molkenboer

Harry Molkenboer is master Toetsdeskundige en oprichter en eigenaar van Bureau voor Toetsen & Beoordelen. Hij zit al vele jaren in het vak van opleiden, het ontwikkelen van leeroplossingen en toetsing. Hij zit in de redactie van 'EXAMENS, Tijdschrift voor de toetspraktijk'. Hij heeft enkele boeken op toetsgebied op zijn naam staan en een Toolkit met 180 gevalideerde richtlijnen voor toetsen ontwikkeld. Zijn missie is het verhogen van toetskwaliteit door het vergroten van toetsbekwaamheden en het verbeteren van toetsproducten. Meer informatie is te vinden op www.toetsen-beoordelen.nl.

Winifred Paulis

Winifred Paulis is gepromoveerd docent, onderzoeker, onderwijskundig adviseur en toetsdeskundige. Zij richt zich op onderwijs-kwaliteit, onderwijsontwikkeling, borging van het eindniveau en toetsing en examinering. Zij heeft veel ervaring met het ontwikkelen, verzorgen en evalueren van onderwijs. Zij vindt het belangrijk om samen met docenten het gesprek over toetsing aan te gaan. Haar motto: "Onderwijs gaat over leren, niet over aftoetsen, maar door toetsing goed in te zetten kun je het leren stimuleren en het leerresultaat borgen". Meer informatie is te vinden op www.onderwijs.pro.

De vlucht

Praktische zaken

Doelgroep

Het professionaliseringstraject is bedoeld voor docenten en het management van vo-scholen.

Voor de docenten gaat het vooral om de competenties, maar ook om eigenheid en verbondenheid. Toetsing is na het traject niet meer iets van de docent zelf, maar iets van de vakgroep en vakgroepen met elkaar.

Voor het management gaat het vooral om verbondenheid om het faciliteren van ambities. En daarvoor zijn ook toetscompetenties belangrijk.

Duur

De hele vlucht duurt minimaal negen dagdelen van elk drie uur.

Na afloop van de vlucht kan een goede landing worden gerealiseerd door de realisatie van de ambities te begeleiden en deze in te bedden in de organisatie. Hiermee wordt voorkomen dat elke docent zijns weeg gaat, maar dat verbondenheid blijft bestaan. De benodigde opzet hiervoor, capaciteit en doorlooptijd worden in onderling overleg vastgesteld.

Waar en wanneer

Het professionaliseringstraject wordt in-company aangeboden, dus locatie en data worden in onderling overleg afgestemd.

Uitvoering

Door de deelnemers te motiveren in het eerste dagdeel wordt de commitment voor deelname verhoogd. Vervolgens zijn acht dagdelen nodig om ervoor te zorgen dat de deelnemers zich zowel toetstechnisch als didactisch competent genoeg voelen om toetsing als instrument om te leren, in te kunnen zetten en om ambities vervolgens met elkaar te kunnen realiseren.

Van de deelnemers wordt binnen de Doe-delen een actieve bijdrage gevraagd. Met het geleerde in de Denk-delen gaan ze, steeds onder leiding, zelf aan de slag.

Planning en Huiswerk

Om de deelnemers in een soort ontwikkelflow te houden, is het voorstel dat om de twee weken, op een vaste middag de deelnemers worden getraind.

Gelet op de belasting van docenten in het vo krijgen de docenten geen huiswerkop-drachten mee. Wel is het zo dat de derde rakettrap bedoeld is om wat geleerd is, toe te gaan passen. Wellicht kan dat worden gezien als uitgesteld 'huiswerk onder toezicht'.

Kosten

Het voorgesteld programma moet worden gezien als een concrete leidraad om te komen tot een programma op maat.

Uit ervaring weten we dat de voorkennis van de deelnemers, de wijze van didactiek en toetsing alsmede de behoeften om toetsing in te zetten voor het leren per vo-school kunnen verschillen.

Om de kans op succes zo groot mogelijk te laten zijn, passen we de inhoud aan, aan de wensen van de opdrachtgever.

Certificering

Alle deelnemers ontvangen een certificaat met daarop de namen en handtekeningen van de experts die de deelnemers hebben opgeleid.

Meer informatie

Voor het maken van een afspraak of het verkrijgen van meer informatie kan contact worden opgenomen met Agnes Frielink van Onderwijs.pro of Harry Molkenboer van Bureau voor Toetsen & Beoordelen.

Agnes Frielink: agnes@onderwijs.pro
06 13 19 76 12

Harry Molkenboer: harry.molkenboer@toetsen-beoordelen.nl
06 53 67 47 03